

GAGAUZLARIN IV DÜNNÄ KONGRESİNİN PROGRAMASI

5-6 hederlez 2017

Saygılı soydaşlarımız! Paalı dünnein gagauzları!

Mayın 5-6-da 2017 yılda Gagauziyada geğer Gagauzların IV-cü dünnä kongresi. Bütüin dünnedän gagauzlarda var kolaylık gelmäi kendi avtonomiyasına, taa yakın olmaa kulturamıza, adetlerimizi, tanışmaa eni insannarlan hem kaavileştirmäi gagauz halkının birliini.

Dünnein herbir köşesindä var nasıl karşılaşmaa gagauzlarlan. Ecel ölä izin verdi, ani gagauzlar erleştilär Ukraynada, Bulgariyada, Rusiyada, Greçiyada, Romniyada, Türkiyada, Belorusiyada, Batı Evropa hem Latin Amerika kontinentlerin devletlerindä. Bakmayarak buna, Moldova Respublikasının üülen tarafında bulunan Gagauz avtonomiyası – bütüin dünnä gagauzlarının Vatanı. Bizim güneşli tarafta gagauzlar kabletilär kendi devletliini, da onnarı işitti bütüin dünnä.

Neredä dä bulunsalar gagauzlar, biz her zaman onurlan göstereriz kendi halkımızı. Biz koruyabildik kendi kulturamızı,

dilimizi en zor istoriya etaplarında, da bu yardım etti bizä terbiyetmää kendimizdä dayanıklı, kuvedi, saburluu hem aariflii, girginnii hem birlii. Kendi işinnän, Vatani sevmäklän hem kendi dininnän gagauzlar olardılar anılmış bütün dünnedä. Bizim borcumuz – gelän evlatlarımıza annatmaa gagauz halkının anılmış insannarı için, angıları başariılı oldular bilimdä hem kulturada, literaturada hem resimciliktä, biznestä hem politikada, medişina uurunda, asker izmetindä hem dindä.

Gagauzların IV-cü dünnä kongresi olacek ayırı bir yortu. Biz lääzım düzelim bir strategiya ana dilimizi, kulturamızı, soşial hem ekonomika programalarını korumak hem ilerletmäk için.

Gagauzların IV-cü dünnä kongrestä pay alannara dileerim ii çalışmalar hem başariılar.

Hoř geldiniz evä – Gagauziyaya!

YAŞAYALIM HEM YAŞADALIM GAGAUZLUUMUZU!

*Saygıylan,
Gagauziya Başkanı
İrina Vlah*

Hederlez 5 2017 yıl Komrat muniþiyasının Kultura merkezi

07:00-08:30 – *Ioan Predteþi* adına klisesind  slujba

08:30-08:45 – *Moleben*

08:00-10:00 – *Pay alıcıların registraþiyası*

10:00-10:40 – *Gagauzların IV d nn  kongresinin yortulu aþılıþı. Moldova Respublikası hem Gagauziya gimnaları. Kongresin pay alıcılarını selemnem k*

İrina F dorovna Vlah – *Gagauziya Baþkanı*

Vladimir Mihayloviþ Kısa – *Gagauziya Halk Topluþu Baþı*

Stepan Mihayloviþ Topal – *Gagauz Respublikasının prezidenti*

Valentin Guznak – *Moldova Respublikası Devlet kaþtelyariya baþının yardımcısı*

Oleg Andreeviþ Babenko – *Moldova Respublikası Etnika arası iliþkileri b ronun genel direktoru*

10:40-12:00 – *Genel toplantı «D nn  gagauzların iþbirlii: eni taraflar»*

Moderator: eban Vadim Petroviþ – *Gagauziya Bakannık Komiteti Baþının ilk yardımcısı*

Mihail Vasilyeviþ Kendigel n – *Gagauz Respublikası  usek Sovetinin  ndercisi*

Fırat Purtaþ – *halklararası kurumu T RKSOY genel sekretar yardımcısı, T rkiye*

«Gagauzların k lt r  tanınmasında T RKSOYun rol :
T RKSOY ve Gagauz Eri»

Hederlez 5 2017 yıl
Komrat muniñpiyasının Kultura merkezi

Yuriy Dmitrieviç Dimçoglo – *Odesa dolay nasaatı başı yardımcısı, Ukrayna*
«Ukrayna gagauzları hem onnarın katkıları Ukrayna
hem komuşu devletlerin ilerlemesinä»

Habibulin Albert Galimzänoviç – *Tatarstan Respublikası devlet yapıcılık*
hem erli baamsızlık devlet nasaat komitetinin başı

Nikolay Nikolaeviç Tufar – *filologiya bilgilerindä doktor, Türkiya*
«Hayat Felsefem ve Bilime ve Araştırmalara Giden Yol»

Mihail Nikolaeviç Guboglo – *istoriya bilgilerindä doktor, profesor,*
Moskva, Rusiya
«Gagauziya adet kulturasının barışçı potentsialı»

Nikolay Petroviç Terzi – *Moldova gagauzlar topluluğu başı, Moldova*
«Gagauzların dünnä kongresleri hem onnarın rolü Moldovada gagauz
avtonomiyasının kurulmasında hem kaavilenmesindä»

İvan Stepanoviç Kısa – *biologiya bilgilerindä doktor, Minsk*
«Eni tehnologiyalar bizim yaşamamızda»

12:00-12:30 – *Kongres rezolütiyasının kabul edilmesi hem Koordinañiya*
nasaatının seçilmesi

13:00-14:00 – *Üülen ekmää, restoran «Atlantida», Lenin sokaa, 233*

Hederlez 5 2017 yıl
G.A. Gaydarcı adına lişey
Komrat mun. 14:00-16:00

**DİSKUSIYA SESIYASI
SEKŦIYA №1**

BİLİM, KULTURA HEM ÜÜRETİM

Moderatorlar: P.M. Paşalı – istoriya bilgilerindä doktor, Gagauziya
Bilim-araştırma merkezinin direktoru;

S.K. Zahariya – doktor-konferenŦiar, Komrat devlet
universitetinin rektoru;

S.M. Torlak – Gagauziya Genel üüretim bakannın başı.

Bilim-tehnika hem kultura işbirlii için Annaşmalarının yortulu imzalanması
KDU hem TÜRKSOY arasında,
KDU, Gagauziya BAM hem Bel-Simeks arasında.

Guboglo M.N. istoriya bilgilerindä doktor, profesor, Rusiya

«Dört köşeli gagauzluk temeli: dil, dooruluk, din, dostluk»

Zanet F.İ. poet, akademik, Moldova

*«Gagauzlara karşı yapılan açlık GenoŦidın 70-ci kara yıldönümü hem o
GenoŦidın büüinkü sonuçları»*

Torlak S.M. Gagauziya Genel üüretim bakannın başı

*«Zamandaş şartlarda Gagauziya üüretim sistemasının
işlemesi için prezentaŦiya»*

Şakirov D. F. – halklararası «Tatarların dunnä kongresi» cümnä topluluklar
birlii başının ilk yardımcısı, Tatarstan

«Tatarların dunnä kongresi için»

Hederlez 5 2017 yıl
G.A. Gaydarcı adına lişey
Komrat mun. 14:00-16:00

Paşalı P.M. istoriya bilgilerindä doktor, Gagauziya M.V. Maruneviç adına
BAM direktoru, Moldova

«Gagauziyada dil politikasının oluşturulması İnsanın hakları hem serbestlikleri Evropa Hartiyası kontekstindä»

Konstantinova İ.A. Gagauziya BAM bilim sekretar işini götürän, doktorant
«Gagauziya BAM işi için prezentaşya»

15:00-15:15 Kofe arası

Karaçoban A.D. resimci, skulptor, Türkiye

«Zamandaş kultura hem incäzanaat ilerlemesi için»

Çimpoş L.S. filologiya doktoru, Türkiye

*«Bucak ukrayna tarafın gagauzları», «Priazovya gagauzları»
kiyatların tanıtılması»*

Bülent Hünerli filologiya doktoru, Türkiye

«Ukrayna gagavuzlarının dili ve kültürü»

Şabaşov A.V. doktor, profesor, Ukrayna

«Ukrayna Bucaan gagauzları: bilinmeyän olması»

Grigorov G.B. doktor, Bulgariya

«Gagauziya dil çokluluu nicä bir paalılık gelecään ilerlemesi için»

Vornikov D.V. çiftçilik bilgilerindä doktor, Rusiya

Çebotar P.A. Gagauziya BAM bilim araştırmacısı, poet

«Dizi-dizi boncuklar» elektron kiyadının tanıtımı»

Sulak S.K. doktor, doşent, Moldova

«Gagauz dilinin ilerlemesindä Gagauziya BAM hem KDU rolleri»

Hederlez 5 2017 yıl
Komrat muni piyasının
Kultura merkezi 14:00-16:00

DİSKUSİYA SESİYASI SEK İYA №2

EKONOMİKA

Moderatorlar: V.P.  eban – Gagauziya BaŐkanın ilk yardımcısı, ekonomika bilgilerind  doktor
T.A. Don eva – Gagauziya ekonomika ilerlemesi genel bakannın başı

Gagauziya ATB ekonomika hem yatırım potensiyali i in prezenta iya

Sibov K.D. AT «Tomay-Vineks» direktoru
«Gagauziya Őarap ilar asoŐia iyasının prezenta iyası»

Varban S.A. doktor, profesor, T rkiye
«Gagauziya organik  ift iliin ilerlemek perspektivasi hem kolaylıkları»

Terzi A.V. SARD proektin başı, Moldova
«Gagauziya ATB hem Tarakliya  ift iliin desteklemesi hem ilerlemesi i in «SARD» proektin prezenta iyası»

K ksal Rafet T rk-moldovan dostluk topluluun prezidenti, T rkiye
«Gagavuziya «Tekno Park» Proje sunumu»

Tufar G.N. KAT «Rosavtur» direktoru, Rusiya
«Rusiya, Gagauziya, T rkiye arasında ekonomika iliŐkilerin ilerlemesi»

**Hederlez 5 2017 yıl
Komrat munițiptionsının
Kultura merkezi 14:00-16:00**

15:00-15:15 Kofe arası

Kalçev V.A. firmanın başı, Rusiya

«Finanslar hem bankalar zamandaş ekonomikanın subyektleri gibi»

Georgiy Gonas iş adamı, Grețiya

Mitiş V.A. Moskva Uşak tez hirurğiya hem travmatologiya Bilim-
araştırma institutunun direktoru, Rusiya

*«Valkaneş Merkez Dolay Bolniçasından Moskva Uşak tez hirurğiya hem
travmatologiya Bilim-araştırma institutuna kadar»*

Yanioglo V.F. Gagauziya ATB regional ilerlemäk agentstvusunun direktoru,
Moldova

*«Gagauziya ekonomikasına kendili-devlet partnör
yatırımların perspektiv uurları»*

Yabancı İ.G. çiftçilik bilgilerindä kandidat, «Germes» firmalar grupasının
genel direktoru, Rusiya

*«Gagauziya fabrikalarının Rusiya Federatıyası regionnarının
fabrikalarinnan sıkı ekonomika uurunda işbirlili için
kolaylıkların aaranması»*

Hederlez 5 2017 yıl
Resim galereyası
Komrat mun. 14:00-16:00

**DİSKUSIYA SESIYASI
SEKŦIYA №3**

**«GAGAUZIYA ÇAARÊR»
GENÇLİK FORUMU**

Moderatorlar: **M.A. Bolgar** – Gagauziya gençlik hem sport işleri genel bakannın başı;
A.G. Năgova – istoriya bilgilerindä doktor, doçent.

Fotios Dombas «GAGAUZOS» gagauzlar kultura topluluu başının ilk yardımcısı, Greçiya

Kvilinkova E.N. istoriya bilgilerindä doktor, Moldova
«Gagauz halkının kultura mirası»

Dudnik K.A. Moldova Respublikası Parlament deputatı, Moldova
«Gagauz diasporası gençlerinin hem Gagauziyanın arasında baalantı»

Furtuna D.İ. – «GAMCON» proektinin başı
«Proektin kolaylıkları için prezentaçiya hem Gagauziya gençlerinin iniçiativaların desteklemesi»

Kulaksız O.S. gagauz kulturaşı dolay merkezinin direktoru, Ukrayna
«Gençlär – bizim geleceemiz...»

**Hederlez 5 2017 yıl
Resim galereyası
Komrat mun. 14:00-16:00**

Metin Gökoğuz araştırmacı, yazıcı, Türkiye

*«Türkiyede yaşayan genç bir Gagauzun
sayın Keamil Gökoguzun hayatı»*

15:00-15:15 Kofe arası

Bulgar S.S. Gagauziya BAM istoriya hem etnologiya bölümü başı

*«Gagauzlar – Moldovada, Ukraynada, Kazahstanda,
Rus Federatıyasında duuannar – Büüik Vatan cenginin
1941-1945 yy. pay alıcıları»*

Ahmed Yılmaz araştırmacı, Bulgariya

«Oguz boylarından kardeş gagauzlar»

Karaseni İ.İ. Gagauziya dış ilişkileri genel bakannı başı yardımcısı

«XXI-ci asirde vatansever olmaa önemli mi?»

Papçova A.K. filsofiya doktoru, Moldova

*«Gagauzlarının geçmişi için süreti: içindeli, maanası,
ilerlemäk yolları»*

Terzi N.P. hak bilgilerindä doktor, Moldova

*«Gençlik kurumnarı hem onnarın rolleri dünnä gagauzlarının
kultura-istoriya adetlerini korumaa hem ilerletmää deyni»*

Hederlez 5 2017 yıl Komrat mun.

16:00-19:00 *Turist yollarında ekskursiyalar*

Yol №1 «Dedelerimizin k kleri»

Yol №2 «İstoriya yolları»

Yol №3 « ülen renklilii»

Teklif edil n yollara gidecek avtobuslar Komrat mun. Kultura evind n saat 16:00

Yol №1 «Dedelerimizin k kleri»

ekskursovod Sarı İrina, Gagauziya kultura hem turizma bakannın genel uzmanı (+373 69898788),

Yol №2 «İstoriya yolları»

ekskursovod Stamova Stefanida,  adır-Lunga mun. İstoriya-etnografiya muzeyi direktoru (+373 79529836),

Yol №3 « ülen renklilii»

ekskursovod B k Ala, «Vesti Gagauzii» gazetasının jurnalisti (+373 69819990),

**Hederlez 6 2017 y.
Komrat muniçipiyasının
Kultura merkezi**

11:00-12:30 Pay alıcıların registraçiyası

12:30-13:30 Moldova Respublikasının, Gagauziyanın hem Türkiya Respublikasının gimnaları. Ofiçial söz almalar, konges işinin sonuçlarını belli etmek.

İrina Födorovna Vlah – Gagauziya Başkanı

İgor Nikolaeviç Dodon – Moldova Respublikasının prezidenti

Pavel Filip – Moldova Respublikasının başbakanı

Binali Yıldırım – Türkiya Respublikasının başbakanı

13:30-14:00 Çadır-Lunga mun. gitmek, «HEDERLEZ» gagauz milli yortusunu kutlamaa deyni

Hederlez 6 2017 y. Çadır-Lunga mun.

- 11:00-14:00** «Altın-AT» at-sport yortuları
Beygirlerin kulilärlän çıkması
İki yıllık beygirlerdä yarış
Kışınöv kasabasından musaafirlerin gösterisi (çıkması)
Üç yıllık beygirlerdä yarış
Dört yıllık beygirlerdä yarış
Büük yaşta beygirlerdä yarış
Başkan Kupasına yarış
- 15:30-16:30** Halk ustalarının «Zanaat ambarı» sergisinin bakması (Çadır-Lunga mun. Merkez parkı)
- 16:30-17:00** Halk ustaların master-klası
- 17:00-18:00** Artistik kolektivlerin hem yortuda pay alan musaafirlerin paradı (M. Çakir anıtından Çadır-Lunga kasabasının merkez parkına kadar)
- 18:00-23:00** İncäzanaat ustalarının konşerti
- 23:00** Yortulu salut

TURİST YOLLARI

Yol №1 Dedelerimizin kökleri

Beşalma küüyün D. Karaçoban adına milli gagauz istoriya-etnografiya muzeyindä toplu etnografiyayı, folkloru, gagauz halkının yaşamasını gösterän özel eksponatlar. Burada Siz var nasıl üürenäsiniz gagauzların derin istoriyasını.

Beşalma küüyünün diil ofițial bir simvolu – 19-ncu asirdän kalan evel lüzgär dermeni, angısı bulunêr küüyünün gün duusu tarafında bir tepedä. Maavi gök fonunda onun açık görünümü olêr bir orientir turistlär için.

Gagauz milli stilindä etno-aulu “Gagauz Sofrası”, Kongaz küüyü. Çiftlik düzülü gagauzların donatmaklarınnan, evlerdä var nasıl yaşamaa, onnar yapılı evel tehnologiyalara görä. Siz daalacınız ev raatlına hem gagauz musaafirlik atmosferasına!

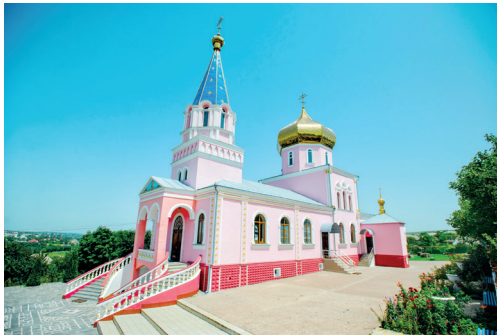
TURİST YOLLARI

Yol №2 İstoriya yolları

Avdarma küüyün istoriya-kraeved muzeyi kuruldu 2011 yılın sonunda. Var iki zal – ruh hem material kulturası. Evdä kullanılan şeyleri muzeyä başladılar küüyün yaşayannarı da onnar göstererlär Avdarma küüyün 200-yıllık istoriyasını.

Ekmek fırını “Bereket” – kaliteli ekmek hem tatlı pişirmäk üretimi, angısını pek severlär Moldova üülen tarafında yaşayan insannar. İsteyişä görä var nasıl girmä yaz terasasını “Şaşlık №1”, gözäl milli kuhnäylan.

Çadır-Lunga Ayoz
Dimitri manastırı – gagauz
Avtoromiyasının en büyük karı
manastırı. Manastır kuruldu
2000 yılda da bulunêr kasabann
kenarında. Manastırın yanında
işleer pansion, neredä herkez var
nicä adasın kendini ruh yaşamasına.

TURİST YOLLARI

Yol №3 Üülen renklili

Gagauz milli stilindä etno-
aulu “Gagauz Sofrası”, Kongaz
küüyü. Çiftlik düzülü gagauzların
donatmaklarınnan, evlerdä var
nasıl yaşamaa, onnar yapılı
evel tehnologiyalara görä. Siz
daalacenz ev raatlına hem gagauz
musaafirlik atmosferasına!

İstoriya yolları getirerlär
turistleri Valkaneş kasabasına,
1770 yılın Kahul cenginä baalı
anıt taşına, angısı kuruldu 19-ncu
asirin ortasında. Bu 25-metralık
direk “Non Solum armis” (“Diil
sade silählan”) yazısınnan hem
Rumänçe aylesinin gerbinnan.

Ev şarap deposu “Kara Gani” – kuruldu 2006-ncı yılda Çerven aylesi
tarafından. Ayledä vardı 10 hektar baa, kendi çiftliindä onnar açtılar ev şarap
deposunu da başladılar çıkarmaa kendi üretimini “Kara Gani” adında.